

ВИСНОВОК

**про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертації Фороса Анатолія Ілліча на тему «Оцінка
стоматологічного статусу наркозалежних пацієнтів з парафункціями
зубо-щелепового апарату в ході ортопедичного протезування незнімними
конструкціями» на здобуття наукового ступеня доктора філософії в
галузі знань 22 Охорона здоров'я за спеціальністю 221 Стоматологія
16.06.2021 року**

1. Виконання освітньо-наукової програми.

Здобувач Форос Анатолій Ілліч у повному обсязі виконав індивідуальний навчальний план відповідно до освітньо-наукової програми аспірантури ДВНЗ «Ужгородський національний університет», що повністю відповідає вимогам Національної рамки кваліфікацій та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеню доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 № 261 (зі змінами).

Здобувач Форос Анатолій Ілліч здобув ґрунтовні знання за фахом; опанував основний спектр загальнонаукових навичок та компетентностей, пов'язаних із становленням наукового світогляду та професійної етики, що дозволило розширити загальний культурний кругозір. Дисертант оволодів основними дослідницькими навичками, зокрема методами презентації результатів своєї наукової діяльності державною та іноземною мовою, використанням інформаційних технологій та комп'ютерних програм у своїй роботі, плануванням та проведенням навчальних занять, потрібних для представлення та обговорення результатів власного дослідження німецькою мовою в усній та письмовій формі, а також для розуміння фахової літератури з відповідної спеціальності, презентованої іноземною мовою.

2. Виконання індивідуального плану наукової роботи (наукова складова освітньо-наукової програми)

Індивідуальний план наукової роботи здобувача Фороса Анатолія Ілліча затверджений рішенням Вченої ради стоматологічного факультету Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет» (протокол №2 від 12.09.2017 року).

Науковий керівник – доктор медичних наук, професор, професор кафедри ортопедичної стоматології, декан стоматологічного факультету – Костенко Євген Якович.

Термін виконання роботи: 2017-2021 роки.

Усі розділи індивідуального плану наукової роботи здобувача Фороса Анатолія Ілліча виконані в чітко встановлені терміни, що підтверджено результатами піврічного, проміжного, підсумкового (річного) та заключного звітування.

Дослідження проведені своєчасно і в повному обсязі з використанням сучасних та інформативних методів статистичного аналізу.

Представлене наукове дослідження є фрагментом планових НДР кафедри ортопедичної стоматології стоматологічного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет»: «Клініко-експериментальне обґрунтування застосування сучасних стоматологічних технологій та експертна оцінка якості лікування та профілактики основних стоматологічних захворювань», державний реєстраційний № 0113U003611 та «Клініко-лабораторне дослідження сучасних стоматологічних технологій та експертна оцінка якості методик лікування», державний реєстраційний № 0118U004526 (дисертант був виконавцем фрагменту роботи).

3. Актуальність теми дослідження та її зв'язок з планами наукових робіт.

Дисертаційна робота присвячена покращенню проведення системної оцінки стоматологічного статусу та підвищенню ефективності комплексної стоматологічної реабілітації та об'єктивізації результатів лікування наркозалежних пацієнтів з парафункціями зубо-щелепового апарату в ході ортопедичного протезування незнімними конструкціями. Дана тематика

не втрачає свою актуальність, зокрема враховуючи те, що кількість наркозалежних зростає з кожним днем. Зміни стоматологічного статусу осіб, що систематично вживають наркотичні речовини мають специфічний характер, і можуть виступати одними із критерії верифікації факту наркозалежності у пацієнта.

Врахування особливостей проявів парафункцій у наркозалежних пацієнтів відіграє важливу роль у виборі адекватного методу їх лікування. Корекція методу лікування в залежності від прогресування патології чи специфічних змін, що настають в процесі спеціалізованого лікування забезпечить реалізацію найбільш повного та прогнозованого алгоритму лікування пацієнтів даного профілю. Комбінація можливостей незнімного протезування з використанням ортодонтичних апаратів, шин, сплінтів та депрограматорів дозволить стабілізувати існуючі зміни стоматологічного статусу наркозалежних пацієнтів із парафункціями, що допоможе у реалізації комплексного алгоритму реабілітації пацієнтів, що вживають наркотичні речовини.

Формування комплексу патологічних змін у структурі зубо-щелепового апарату стоматологічних пацієнтів з наркотичною залежністю характеризується варіативністю клінічних проявів та розвитком парафункціональних патернів, що не підлягають чіткій категоризації та систематизації з огляду на індивідуальні вихідні відмінності стоматологічного статусу, зареєстровані до початку лікування, та пацієнт-асоційовані особливості власне самого факту наркозалежності (тривалості, важкості, вираженості, та ін.).

Застосування конструкцій часткових або ж повних знімних протезів у випадках протетичної реабілітації стоматологічних пацієнтів із наркотичною залежністю є виключеною у зв'язку з впливом трьох наступних чинників: ризиком аспірації конструкції протеза у випадках рецидиву застосування наркотичних середників; вищим ризиком ламання конструкції протеза під час епізодів парафункціональної активності; нефізіологічним розподілом жувального навантаження, що призводить до погіршення

пародонтологічного статусу залишкових одиниць зубного ряду. Використання з метою реабілітації наркозалежних пацієнтів протетичних реставрацій з опорою на дентальних імплантатах також обмежено суміжними змінами в структурі кісткової тканини, що розвиваються внаслідок прийому різних видів наркотичних речовин, та можуть компрометувати прогноз процесу остеointegraції. Таким чином, найбільш функціонально- та біологічно-доцільним підходом до ортопедичного лікування пацієнтів із різними формами наркотичної залежності залишаються незнімні ортопедичні конструкції з опорою на власних зубах, вибір дизайну котрих повинен враховувати як специфіку розподілу жувального навантаження під впливом дисбалансу роботи жувальних м'язів, так і прогноз функціонування окремих зубів в якості опор, зважаючи на їх компрометований пародонтологічний статус.

Саме тому, активно постало питання детального вивчення патологічних змін у структурі зубо-щелепового апарату та особливостей проявів парафункцій у стоматологічних пацієнтів з наркотичною залежністю, пошуку обґрунтованого вибору тактики лікування, у чому і полягає безперечна практична цінність роботи.

4. Наукові положення, розроблені особисто дисертантом та їх новизна.

Здобувачем Форосом Анатолієм Іллічем на основі результатів дослідження розроблено підходи до комплексного лікування наркозалежних пацієнтів з парафункціями зубо-щелепового апарату з врахуванням специфіки змін та критеріїв для оцінки стабілізації параметрів патології на етапах протетичної реабілітації та реєстрації віддалених результатів.

Проведено клінічний, біомеханічний та функціональний аналіз змін зубо-щелепового апарату пацієнтів із наркотичною залежністю у розрізі оцінки впливу діючих наркотичних речовин та результатів ортопедичного протезування як сегменту комплексної стоматологічної реабілітації.

Достовірні дані виявлено і встановлено кореляційний зв'язок між

ступенем ПС та видом вживаної наркотичної речовини. Найбільша кількість пацієнтів з ПС III ступеню спостерігалась в групі пацієнтів, які мали анамнестичні дані щодо вживання різних наркотичних речовин (42,11 %), а найменша кількість серед споживачів канабісу, ЛСД або марихуани (15,39 %).

Вперше в ході дослідження зіставляли клінічний статус із даними гістологічного дослідження твердих тканин зубів. Вперше проаналізовано гістологічні зміни тканин зуба у наркозалежних та ненаркозалежних пацієнтів із парафункціями зубо-щелепового апарату. Гістологічне дослідження тканин зуба наркозалежних пацієнтів свідчить про порушення мінералізації як емалі, так і дентину, виявлено стоншення емалі. У осіб віком до 25 років частіше виявляються стоншення периферійної зони пульпи, яка в нормі представлена шаром одонтобластів, які забезпечують регенерацію та живлення дентину.

Вперше розроблена цільова програма корекції проявів парафункції та патологічних змін стоматологічного статусу наркозалежних пацієнтів, яка базується на врахуванні показників електроміографічної активності жувальних м'язів, нівелюванні складових патологічної м'язово-оклюзійної енграми за рахунок депрограмації, картуванні зон прийнятного розподілу жувального навантаження за даними залишкового пародонтального резерву окремих одиниць зубного ряду та їх груп, репрограмуванні оклюзійно-м'язового патерну виходячи із прийнятої схеми розподілу жувального навантаження, з подальшим збереженням сформованого патерну та його переносом на дизайн тимчасових та постійних незнімних ортопедичних реставрацій.

5. Обґрунтованість і достовірність наукових положень висновків і рекомендацій, які захищаються.

Наукові положення, висновки та практичні рекомендації, викладені в дисертації А. І. Фороса, є достовірними та обґрунтованими, що забезпечуються достатньою кількістю обстежених (229 пацієнтів, серед яких

156 пацієнтів з ознаками парафункцій зубо-щелепового апарату) та високим науково-методичним рівнем досліджень з використанням сучасних інформативних клінічних, гістологічних та інструментальних методів дослідження та статистичної обробки результатів. Застосування комплексу інформаційних методів дослідження і сучасного статистичного аналізу медичної інформації, достатня кількість залучених у дослідження пацієнтів свідчать про достовірність викладених у дисертації результатів та обґрунтованість висновків.

Математичний аналіз даних та перевірку достовірності результатів, зокрема обрахунків величин середньоарифметичних та середньоквадратичних похибок здійснювався на основі програмного забезпечення «Statistica 6.0», «Excel» та «Microsoft 2010». Статистичний аналіз отриманих результатів проводили з використанням стандартних статистичних програм «Statistica 6.0» та «SPSS 14» (Stat Soft Inc.). Статистична обробка даних здійснена методами варіаційної статистики з обчисленням середніх арифметичних величин (M), стандартного відхилення (t), стандартної помилки середнього (m). А також частки досліджуваної ознаки в генеральній сукупності (P), стандартного відхилення (t), стандартної помилки середнього (p). Використовували t -критерій Стюдента для незалежних змінних. Критичний рівень статистичної значущості нульової гіпотези брали при показнику $p < 0,05$. Результати обчислень представлялись у графічній формі у вигляді гістіограм за допомогою програми Microsoft Excel, із зазначенням довірчих інтервалів при рівні достовірності 95% ($p = 0,95$).

Дослідження побудовано правильно з методичної точки зору. Слід відмітити чіткість і деталізацію викладення та обґрунтування мети і задач дослідження. Висновки є повністю логічними й відповідають поставленим задачам, а також повною мірою відображають результати дослідження.

Автором запропоновані практичні рекомендації, які дають змогу покращити діагностично-лікувальну роботу з наркозалежними пацієнтами з парафункціями зубо-щелепового апарату в ході ортопедичного протезування

незнімними конструкціями. Таблиці та рисунки відображають цифровий матеріал і доповнюють дані, викладені в тексті.

Викладене вище переконливо доводить, що наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані А. І. Форосом є обґрунтованими та достовірними.

6. Наукове та практичне значення дисертаційної роботи.

Теоретичне значення одержаних результатів. Робота здобувача розширює наукові поняття про можливості оцінки стоматологічного статусу наркозалежних пацієнтів з парафункціями зубо-щелепового апарату в ході ортопедичного протезування незнімними конструкціями, про гістологічну будову зуба наркозалежних пацієнтів, а також про розроблення цільової програми корекції проявів парафункції та патологічних змін стоматологічного статусу наркозалежних пацієнтів.

Проведення індексної оцінки стоматологічного статусу наркозалежних пацієнтів з парафункціями зубо-щелепового апарату дало підставу встановити, що поширеність парафункцій зубо-щелепового апарату, зокрема бруксизму, в наркозалежних пацієнтів у 1,56 разу перевищує групу порівняння. Найбільша кількість пацієнтів з бруксизмом серед наркозалежних спостерігається у віці 25-34 роки, та становить 41,8 %, а серед ненаркозалежних у віці 35-44 роки, та дорівнює 39,7 %. Найбільша кількість наркозалежних з бруксизмом спостерігалася серед пацієнтів, які мають анамнестичні дані про вживання різних наркотичних речовин та складає 38,78 %. Майже 100 % як ненаркозалежних пацієнтів, так і наркозалежних, мали скарги на спазматичні рухи жувальних м'язів та скрегіт зубами. У наркозалежних пацієнтів з парафункціями ЗЩА ПС I ступеню спостерігається в 1,84 разу рідше ніж в ненаркозалежних, а ПС II ступеню в 1,73 разу та ПС III ступеню в 1,94 разу частіше. Достовірні дані виявлено і встановлено кореляційний зв'язок між ступенем ПС та видом вживаної наркотичної речовини. Найбільша кількість пацієнтів з ПС III ступеню спостерігалась в групі пацієнтів, які мають анамнестичні дані щодо вживання

різних наркотичних речовин (42,11 %), а найменша кількість серед споживачів канабісу, ЛСД або марихуани (15,39 %).

Гістологічне дослідження тканин зуба наркозалежних пацієнтів свідчить про порушення мінералізації як емалі, так і дентину, виявлено стоншення емалі. У осіб віком до 25 років частіше виявляються стоншення периферійної зони пульпи, яка в нормі представлена шаром одонтобластів, які забезпечують регенерацію та живлення дентину.

Середнє значення індексу парафункцій у наркозалежних пацієнтів після лікування достовірно ($p < 0,05$) зменшилося у 12,28 разу серед чоловіків та у 12,33 разу серед жінок. Ефективність проведеного лікування становить 91,85 % та 91,89 % відповідно.

Практичне значення отриманих результатів. Дисертація має важливе практичне значення, оскільки отримані результати щодо оцінки стоматологічного статусу наркозалежних пацієнтів з парафункціями зубо-щелепового апарату в ході ортопедичного лікування незнімними конструкціями та запропонована методика поетапного лікування, а також контролю за змінами у структурі зубо-щелепового апарату дозволить проводити вчасну корекцію ортопедичного протезування у розрізі системної терапії наркозалежних з метою покращення якості їх життя та досягнення найбільш ефективних та прогнозованих показників реабілітації.

Розроблена цільова програма корекції проявів парафункції та патологічних змін стоматологічного статусу наркозалежних пацієнтів, що базується на врахуванні показників електроміографічної активності жувальних м'язів, нівелюванні складових патологічної м'язово-оклюзійної енграми за рахунок депрограмації, картуванні зон прийнятного розподілу жувального навантаження за даними залишкового пародонтального резерву окремих одиниць зубного ряду та їх груп, репрограмуванні оклюзійно-мязового патерну виходячи із прийнятої схеми розподілу жувального навантаження, з подальшим збереженням сформованого патерну та його переносом на дизайн тимчасових та постійних незнімних ортопедичних

реставрацій. Ефективність проведеного лікування підтверджують достовірні зміни оклюдограми та електроміографічного дослідження.

Практична реалізація отриманих здобутків є новою і вносить значний внесок у розв'язання проблеми покращання результатів лікування наркозалежних пацієнтів із парафункціями зубо-щелепового апарату в ході ортопедичного протезування незнімними конструкціями.

7. Використання результатів.

Результати наукової роботи стали основою для впровадження методики поетапного лікування наркозалежних пацієнтів із парафункціями зубо-щелепового апарату в ході ортопедичного протезування незнімними конструкціями в практичну діяльність ортопедичного відділення клінічної бази ТОВ «Університетська стоматологічна поліклініка», стоматологічного відділення клінічної бази НЛЦ «Університетська клініка» м. Чернівці, відділення ортопедичної стоматології університетського стоматологічного центру Харківського національного медичного університету, а також у науково-методичну роботу кафедри ортопедичної стоматології ДВНЗ «Ужгородський національний університет», кафедри стоматології післядипломної освіти з курсом терапевтичної та ортопедичної стоматології ДВНЗ «Ужгородський національний університет», кафедри ортопедичної стоматології ВДНЗ «Буковинський державний медичний університет», кафедри ортопедичної стоматології Вінницького національного медичного університету імені М.І. Пирогова, кафедри ортопедичної стоматології ДВНЗ «Івано-Франківський національний медичний університет», кафедри ортопедичної стоматології з імплантологією Української медичної стоматологічної академії, кафедри ортопедичної стоматології Тернопільського національного медичного університету імені І.Я. Горбачевського МОЗ України, кафедри ортопедичної стоматології Харківського національного медичного університету.

8. Оцінка мови та стилю.

Дисертацію написано з правильним вживанням медичної та спеціальної термінології. Стиль викладення матеріалів – науковий, між послідовними

частинами дисертації наявний чіткий причинно-наслідковий зв'язок. Спосіб подання матеріалів дослідження, наукових положень дисертації, висновків та рекомендацій забезпечує легкість та доступність їх сприйняття.

9. Відповідність діючим вимогам щодо оформлення дисертації.

Дисертація Фороса А.І. на тему: «Оцінка стоматологічного статусу наркозалежних пацієнтів з парафункціями зубо-щелепового апарату в ході ортопедичного протезування незнімними конструкціями» є завершеною працею за глибиною дослідження, актуальністю, новизною, теоретичним та практичним значенням отриманих результатів, змістом, обсягом та оформленням встановленим до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 221 «Стоматологія».

Структура та обсяг дисертації визначаються метою, завданнями та предметом дослідження. Дисертаційне дослідження складається із вступу, 5 розділів (1 розділ містить 3 підрозділи; 2 розділ – 4 підрозділи; 3 розділ – 5 підрозділів; 4 розділ – 3 підрозділи; 5 розділ – 2 підрозділи), аналізу і узагальнення результатів дослідження, висновків, практичних рекомендацій, списку використаних джерел (197 найменувань (90 кирилицею, 107 латиницею)) та додатків. Дисертація викладена на 209 сторінках з обсягом основного тексту на 143 сторінках машинописного тексту. Робота ілюстрована 37 таблицями, 17 рисунками, містить 15 сторінок додатків: список публікацій здобувача та акти впроваджень.

За формальними ознаками робота відповідає чинним вимогам, які висуваються до оформлення дисертації Міністерством освіти і науки України.

10. Відповідність змісту дисертації спеціальності, з якої вона подається до захисту.

Дисертація повністю відповідає паспорту спеціальності 22 галузі знань «Охорона здоров'я» за спеціальністю 221 «Стоматологія».

11. Відомості щодо проведення біоетичної експертизи дисертації.

Комісія з біоетичної експертизи медичного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет», розглянувши інформацію здобувача кафедри ортопедичної стоматології Фороса Анатолія Ілліча щодо поданої до захисту дисертаційної роботи за темою: «Оцінка стоматологічного статусу наркозалежних пацієнтів з парафункціями зубо-щелепового апарату в ході ортопедичного протезування незнімними конструкціями» та поданий для експертизи здобувачем рукопис дисертації, встановила, що дослідження виконані з дотриманням правил безпеки для здоров'я обстежених, збережені права та канони людської гідності пацієнтів, а також морально-етичні норми у відповідності до принципів Гельсінської декларації прав людини, Конвенції Ради Європи про права людини і біомедицини та відповідних законів України, витяг з протоколу засідання комісії з біоетики ДВНЗ «Ужгородський національний університет» № 5 від 10 березня 2020 року. За висновком встановлено повну відповідність діючим нормам і стандартам.

12. Зауваження та рекомендації:

Зазначимо, що здобувачем було враховано значну кількість основних рекомендацій, наданих рецензентами у процесі попередніх обговорень роботи. Зазначені зауваження та побажання не впливають на загальну позитивну оцінку роботи та не зменшують її наукової новизни і практичної значимості, тому не є перешкодою для її представлення в спеціалізовану вчену раду для офіційного захисту.

13. Відповідність дисертації вимогам, передбаченим «Порядком проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою КМУ від 06.03.2019 №167 (зі змінами).

Дисертаційна робота Фороса Анатолія Ілліча на тему: «Оцінка стоматологічного статусу наркозалежних пацієнтів з парафункціями зубо-щелепового апарату в ході ортопедичного протезування незнімними конструкціями» повністю відповідає вимогам пунктів 9-15 «Порядку

проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії» Постанови Кабінету Міністрів України № 167 від 06.03.2019 р. (зі змінами).

14. Кількість наукових публікацій, повнота опублікування результатів дисертації та особистий внесок здобувача до всіх наукових публікацій, опублікованих співавторами та зарахованих за темою дисертації.

Основні результати дослідження висвітлені у 4 публікаціях: 2 статті у журналах, що входять до переліку наукових фахових видань України, 1 публікація у виданні, що індексуються у наукометричній базі Scopus, 1 публікація у виданні, що індексуються у наукометричній базі Web of Science. Основні положення дисертаційної роботи обговорені на 7 науково-практичних конференціях. Також опублікована 1 стаття в періодичному науковому виданні України та 1 стаття у періодичному науковому виданні іншої держави.

Статті:

1. Костенко ЄЯ, Форос АІ. Аналіз змін стоматологічного статусу в пацієнтів з наркотичною залежністю. Сучасна стоматологія. 2016;2(81):120-3. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ss_2016_2_28 (Особистий внесок здобувача полягає у відборі сучасної наукової літератури, проведенні узагальнення та аналізу отриманих даних, підготовці статті до публікації)

2. Костенко СБ, Бунь ЮМ, Форос АІ, Гончарук-Хомин МЮ. Можливості використання клінічних симптомів ураження ротової порожнини та методів лабораторної діагностики зубів із метою встановлення факту наркотичної залежності. Науковий вісник Ужгородського університету, серія «Медицина». 2017;2(56):145-9. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/UNUMED_2017_2_32 (Особистий внесок здобувача полягає у аналізі попередньо проведених досліджень, підготовці статті до публікації).

3. Nastych O, Goncharuk-Khomyn M, Foros A, Cavalcanti A, Yavuz I, Tsaryk V. Comparison of Bacterial Load Parameters in Subgingival Plaque during

Peri-implantitis and Periodontitis Using the RT-PCR Method. Acta stomatol Croat. 2020;54(1):32-43. DOI: 10.15644/asc54/1/4. URL: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7233121/> (Особистий внесок здобувача полягає у відборі пацієнтів, проведенні об'єктивного обстеження пацієнтів, узагальненні та аналізі отриманих результатів, підготовці статті до публікації).

4. Foros AI, Kostenko YeYa, Goncharuk-Khomyn MYu. Assessment of the dental status of drug-addicted patients with parafunction of the dental-jaw apparatus. Medical perspectives. 2021;26(1):217-25. DOI: 10.26641/2307-0404.2021.1.228019. URL: <http://journals.urau/index.php/2307-0404/article/view/228019> (Особистий внесок здобувача полягає у відборі пацієнтів, проведенні об'єктивного обстеження пацієнтів, узагальненні та аналізі отриманих результатів, підготовці статті до публікації)

5. Гончарук-Хомин МЮ, Сливка ММ, Белей ОЛ, Форос АІ, Войтович ВІ, Русин ВВ. Корекція оклюзійних співвідношень в процесі стоматологічного лікування з використанням методу поверхневої синхроелектроміографії. Young Scientist. 2018;11(63):509-12. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2018/11/118.pdf> (Особистий внесок здобувача полягає у відборі сучасної наукової літератури, проведенні узагальнення та аналізу отриманих даних, підготовці статті до публікації).

6. Форос АІ. Особливості стоматологічного лікування пацієнтів із наркотичною залежністю: аналіз існуючих рекомендацій та результатів попередніх досліджень. Intermedical journal. 2019;1(13):58-66. URL: https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/28793/1/intermedical_1%2813%292019%21%20%281%29.pdf (Здобувачем проведено набір матеріалу, аналіз результатів дослідження, підготовлено статтю до публікації).

Конференції:

1. Форос АІ. Патоморфологічна оцінка уражень твердих тканин зубів у осіб, які постійно вживають наркотичні засоби. Збірник матеріалів 5 міжнародної стоматологічної конференції студентів та молодих вчених. Актуальні питання науково-практичної стоматології; 2016 Лют 20–22;

Ужгород. Ужгород: ДВНЗ «Ужгородський національний університет», стоматологічний факультет; 2016. с. 329-32.

2. Форос АІ. Покращення алгоритмів графічного аналізу для визначення дентального віку серед наркозалежних осіб. Збірник матеріалів 6 міжнародної стоматологічної конференції студентів та молодих вчених. Актуальні питання науково-практичної стоматології; 2017 Квіт 20–22; Ужгород. Ужгород: ДВНЗ «Ужгородський національний університет», стоматологічний факультет; 2017. с. 186-8.

3. Форос АІ. Аналіз проблем ортопедичного лікування наркозалежних пацієнтів із парафункціями. Збірник матеріалів 7 міжнародної стоматологічної конференції студентів та молодих вчених. Актуальні питання сучасної науково-практичної стоматології; 2018 Квіт 20–21; Ужгород. Ужгород: ДВНЗ «Ужгородський національний університет», стоматологічний факультет; 2018. с. 213-6.

4. Форос АІ. Аналіз специфічних проявів і змін в ротовій порожнині у метамфетамінових наркозалежних осіб. Збірник матеріалів 8 міжнародної стоматологічної конференції студентів та молодих вчених. Актуальні питання сучасної науково-практичної стоматології; 2019 Берез 1–2; Ужгород. Ужгород: ДВНЗ «Ужгородський національний університет», стоматологічний факультет; 2019. с. 220-2.

5. Форос АІ. Аналіз впливу вживання опіюїдних наркотичних речовин з групи амфетамінів на стан ротової порожнини. Збірник матеріалів всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті Л.М. Мунтяна. Актуальні проблеми сучасної ортопедичної стоматології; 2019 Трав 10-11; Вінниця. Вінниця: ВНМУ імені М.І. Пирогова; 2019. с. 81-3.

6. Костенко ЄЯ, Форос АІ. Особливості стоматологічного статусу в пацієнтів, які мають наркотичну залежність. Збірник матеріалів науково-практичної конференції з міжнародною участю. Сучасні проблеми ортопедичної стоматології; 2019 Грудень 6-7; Харків. Харків: МОЗУ ХНМУ; 2019. с. 72-3. (Особистий внесок здобувача полягає у статистичній обробці, узагальненні та аналізі отриманих результатів, підготовці тез до публікації).

7. Форос АІ, Костенко ЄЯ. Особливості стоматологічного статусу у наркозалежних пацієнтів з парафункціями зубо-щелепового апарату. Abstracts of XIII international scientific and practical conference. Dynamics of the development of world science; 2020 Sept 2-4; Vancouver. Perfect Publishing, Vancouver, Canada. 2020. p. 354-9. (Особистий внесок здобувача полягає у статистичній обробці, узагальненні та аналізі отриманих результатів, підготовці тез до публікації)

15. Результати перевірки роботи на академічний плагіат.

У ході перевірки дисертаційних запозичень матеріалу без посилання на відповідне джерело не виявлено. Перевірка проводилася сертифікованою програмою Unicheck. Рівень текстових збігів є незначним. Виявлені за допомогою програми Unicheck текстові співпадіння (цитування) мають посилання на першоджерела, внесені до списку використаної літератури. Запозичення (збіги) в тексті не мають ознак плагіату. Робота визнається самостійною та рекомендується бути допущеною до захисту.

16. Результати перевірки первинної документації дисертаційної роботи.

У ході перевірки первинної документації дисертаційної роботи комісія у складі голови – доктора медичних наук, професора кафедри хірургічних хвороб К. Є. Румянцева, та членів: кандидата медичних наук, доцента кафедри хірургічних хвороб М. І. Чаварги, завідувачки кафедри терапевтичної стоматології, кандидата медичних наук, доцента Л. Ф. Горзов встановила, що у наявності є: протоколи (“Виписка з медичної карти стоматологічного хворого (форма 043/0)”, електронні-онлайн пародонтологічні карти) (n=229), рентгенограми (n=316), КТ-зображення (n=115), фотодокументація клінічного прийому (n=458), реферати першоджерел (n=197), відбитки наукових праць, рукопис дисертації, перелік засобів вимірювальної техніки та обладнання, які використовувались при виконанні науково-дослідної роботи.

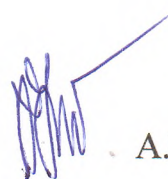
Результати дисертації апробовано на засіданні фахового семінару №12 від 16.06.2021 р. За результатами засідання фахового семінару ухвалено

затвердити позитивний висновок рецензентів щодо рекомендації до захисту в спеціалізованій вченій раді дисертаційної роботи Фороса Анатолія Ілліча на тему «Оцінка стоматологічного статусу наркозалежних пацієнтів з парафункціями зубо-щелепового апарату в ході ортопедичного протезування незнімними конструкціями» на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 221 «Стоматологія».

Дисертаційна робота **рекомендована до захисту** у спеціалізованій Вченій раді за спеціальністю 221 «Стоматологія».

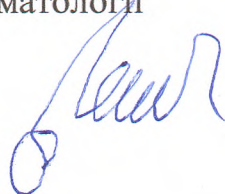
Рецензенти:

Завідувач кафедри стоматології
післядипломної освіти з курсом терапевтичної
та ортопедичної стоматології
ДВНЗ «УжНУ»,
доктор медичних наук, професор

А.М. Потапчук

Доцент кафедри хірургічної стоматології,
щелепно-лицевої хірургії та онкостоматології
ДВНЗ «УжНУ»,
доктор медичних наук, доцент

Ю.О. Мочалов

Підпис д. мед. н., проф. А.М. Потапчука,
д. мед. н., доц. Ю.О. Мочалова засвідчую

Вчений секретар ДВНЗ «УжНУ»

О.О. Мельник